

UPPSALA
UNIVERSITET

INNEHÅLL
NR 1, FEBRUARI 2002

Ledare

ARTIKLAR

EU-forskningsprojekt

Konsekvenser av
ekonomiska och sociala
förändringar i Europa

Vattenkraften, staten och
de politiska partierna

Den sjätte
Metropoliskonferensen

Från Sorgedalen till
Glädjehöjden

ÖVRIGT

Ny personal

Disputation

Erhållna projektmedel

Nytt från forskningsfronten

Miscellanea

Nyligen publicerat

Nya särtryck,
arbetsrapporter och
forskningsrapport

[Institutet för bostads- och urbanforskning: Nyhetsbrev](#)

Gentrifiering i Hamburg och Stockholm. En jämförande studie av Ottensen och Söder.

Till och med på engelska, varifrån det kommer, är gentrifiering ett klumpigt ord. På svenska är det knappast bättre, men ändå svårt att undvara. Gentrifiering har nämligen blivit ett centralt begrepp i de senaste decenniernas urbanforskning. Så fångar det också några mycket karakteristiska sidor av den urbana utvecklingen sedan 1960-talet i de mer expansiva städerna i Västeuropa och Nordamerika.

Som begrepp har gentrifiering en betydelsekärna av äldre, centralt belägna arbetarstadsdelars statusmässiga uppgradering. Som regel handlar det om en dubbel process: en uppgradering av såväl befolkning som bebyggelse. Befolkningens status höjs när arbetarhushållen får ge vika för mer köpstarka ur framförallt den högre medelklassen och bostädernas genom mer eller mindre pietetsfulla renoveringar och ändringar av upplåtelseformen bort från hyresrätt till olika former av privat ägande (i Sverige bostadsrätt). Gentrifiering förutsätter en historisk omvärdering av äldre, nergången innerstadsbebyggelse, vilket just var vad 1960-talet handlade om: det var då som det modernistiska stadsbygget började kritiseras och äldre miljöer försvaras, ofta tack vare framväxten av nya sociala rörelser och andra alternativa strävanden. Dessa rörelser kom sedan att bereda vägen för olika privata intressen, inte bara i fastighetsbranschen, utan också trendiga kaféer, restauranger och butiker tillsammans med andra verksamheter, inte sällan knutna till kulturinriktad produktion som mode, medier, musik. Gentrifieringsprocesser är spännande genom att de ofta bär på sådana historiska ironier.

I Sverige är Södermalm i Stockholm ett bra exempel på en stadsdel med en tydlig gentrifieringsprocess, medan Ottensen i Hamburg, som mirakulöst nog klarade sig från bombningarna under kriget, tillhandahåller många intressanta jämförelser. Genom att jämföra de båda stadsdelarna ömsesidigt, än göra den ena till måttstock för den andra och vice versa, har jag kunnat identifiera en rad frågor av vikt för en förståelse av gentrifiering som en mer komplex process. Intresset i min gentrifieringsforskning har därmed kommit att riktas mot andra, mer konkreta sidor av processen än en stadsdels dubbla uppgradering – även om den sidan naturligtvis utgör ett slags ryggrad för mina undersökningar.

En sådan sida gäller hur stadsdelarnas identitet mer specifikt har förändrats med gentrifieringen. Söder är inte bara en gammal arbetarstadsdel; inte minst genom litteratur, film, bildkonst och andra uttrycksformer som slang hade stadsdelen fått en lika egen – egensinnig – som stark identitet vid tiden för gentrifieringens begynnelse. Frågan är vilka ramar den identiteten sätter för det nya Söder som tar form med gentrifieringen. I Ottensens fall står identitetsfrågan annorlunda; den gäller de nya sociala rörelsernas starka bidrag till Ottensens identitet som den alternativa stadsdelen framför andra. En annan sida handlar just om de nya sociala rörelsernas betydelse. I Ottensen lyckades de bygga upp flera egna institutioner genom att ta över gamla fabrikslokaler tack vare ett slags maktvakuum intill 1980-talets mitt och Altona kommuns beredvillighet att stödja dem efter diverse strider. I Stockholm var maktrelationerna uppenbart annorlunda, ty här verkar en stor del av de nya sociala rörelsernas aktiva snabbt att ha gått upp i den lokala hyresgästföreningen, vilket gav den lokala stadspolitiken ett annat ansikte i Stockholm än i Hamburg. En tredje sida handlar just om tillgången på enkla lokaler som nedlagda fabriker som möjlighet för alternativa verksamheter. Varför var det mycket lättare att ta över sådana rum mer permanent i Ottensen än på Söder? Dessa tre sidor bildar viktiga inslag i stadsdelarnas gentrifiering, för processens villkor och vägar. Slutligen är det detta som det gäller att fånga.

Avsikten är att publicera tre-fyra jämförande artiklar om gentrifieringens olika sidor i de valda stadsdelarna. Mitt material består av allt från intervjuer till olika former av offentligt material och statistik. Källäget är mycket ojämnt, och särskilt Stockholm svärbearbetat: forskningen om stadens utveckling de senaste decennierna är minst sagt mager jämfört med Hamburg.

– Mats Franzén

© 2002, Institutet för bostads- och urbanforskning, Box 785, 801 29 Gävle | [Redaktör: Susanne Haga](#)